

Akademik Milko Matičetov
(fotografija: spletna stran SAZU)

*Slovenska akademija znanosti in umetnosti,
II. razred za filološke in literarne vede,
Novi trg 3, SI 1000 Ljubljana*

Mednarodni znanstveni simpozij
KONSTITUIRANJE SLOVENSKE SLOVSTVENE FOLKLORISTIKE
ob stoletnici rojstva akademika Milka Matičetovega (10. 9. 1919 – 5. 12. 2014)
SAZU, Akademjska dvorana
Novi trg 3, Ljubljana
10. in 11. september 2019

Pripravila in uredila: Marija Stanonik

Mednarodni znanstveni simpozij

KONSTITUIRANJE SLOVENSKE SLOVSTVENE FOLKLORISTIKE

ob stoletnici rojstva akademika Milka Matičetovega (10. 9. 1919 – 5. 12. 2014)

SAZU, Akademijška dvorana

Novi trg 3, Ljubljana

10. in 11. september 2019

Torek, 10. september 2019

9.30 Slavnostni začetek

Tomaž Mancini, Matjaž Ponikvar: Rezijanski duo

Pozdrav in nagovor akademika prof. dr. Tadeja Bajda, predsednika *Slovenske akademije znanosti in umetnosti*

Mirko Ramovš: Milko Matičetov – prijatelj in skriti terenski sopotnik

Marko Snoj: O priimku Ukmar

II. Ustvarjalni začetki v domači pokrajini in prijateljsko sodelovanje

10.30 **Marjeta Pisk:** Zapisi ljudskih pesmi mladega Milka Ukmarja (Matičetovega)

10.50 **Andreja Žele:** Na robu kraškega mreženja slovstvene folklore

11.10 **Ljiljana Marks:** Milko Matičetov i Maja Bošković-Stulli: znanstveni suputnici

III. Slovsko delo in folklorni obrazci

11.30 **Matej Šekli:** Hišna imena v kraju Solbica / Stolvizza v Reziji

11.50 **Janoš Ježovnik:** Rezijanski slovar Jana Baudouina de Courtenaya: od črnila do računalniškega zaslona

12.10 **Karin Marc Bratina:** Frazeologija v zbirkah ljudskega slovstva Milka Matičetovega ali frazeologija »med ruševinami ljudskega izročila« Slovencev v Italiji

12.30 **Saša Babič:** Folklorni obrazci v zbirkah Milka Matičetovega

IV. Folklorno pripovedništvo v interpretaciji in primerjavah

15.00 **Kasilda Bedenk, Milena Mileva Blažič:** Življenje in delo Tine Wajtawe (1900 – 1984)

15.20 **Mirjam Mencej:** Pripovedovalci zgodb o čarovništvu in njihovi repertoarji

15.40 **Magda Kargul:** Prostor v slovenskih in poljskih povedkah o Kristusu in sv. Petru

- 16.00 **Breda Vidmar-Mandič:** Zgodovinske povedke v zbirki *Glasovi* in analiza njihovih žanrskih kategorij v 42. knjigi
- 16.20 **Maruša Stoklasa Drečnik:** Tematsko in oblikovno razmerje slovstvene folklore in literarjenja v Zasavju glede na vaško in mestno okolje

Sreda, 11. september 2019

V. Folklorno pripovedništvo – srž terenskega dela akademika Milka Matičetovega

- 9.00 **Monika Kropelj Telban:** Milko Matičetov – glasnik slovenske pripovedne nesovne dediščine
- 9.20 **Barbara Ivančič Kutin:** Srečanja Matičetovega s pravljicarjem Marinčičem v Zgornjem Posočju
- 9.40 **Anja Štefan:** Folklorno pripovedovanje kot prepletanje izročila in osebne ustvarjalnosti
- 10.00 **Martina Piko Rustia:** Milko Matičetov in njegov prispevek k raziskovanju pripovedništva na Koroškem

Odmor

VI. Slovenska slovstvena folklor in literarjenje v zamejstvu in po svetu

- 11.00 **Herta Maurer-Lausegger:** Drabosnjakov ustvarjalni opus
- 11.20 **Manja Miklavc:** Na lovu za zgodbami oz. zakaj je vredno ohranjati slovstveno folkloro: Razmislek o otroški slovstveni folklori na slovenski in avstrijski strani Koroške
- 10.40 **Viljena Devetak:** Pomen poučevanja slovstvene folklore, šeg in navad na šolah s slovenskim učnim jezikom v Italiji
- 12.00 **Andreja Bezjak:** Ohranjanje slovstvene folklore pri slovenskih izseljencih v Severni Ameriki
- 12.20 **Marija Stanonik:** Labodji spev Milka Matičetovega: pesmi o škržadih
- 12.40 **Sklep simpozija**

13.00 Organiziran skupni (prostovoljni) odhod h grobu Milka Matičetovega v Dravljah

Mednarodni simpozij o slovstveni folklori

KONSTITUIRANJE SLOVENSKE SLOVSTVENE FOLKLORISTIKE

(Ob stoletnici rojstva akademika Milka Matičetovega (10. 9. 1919 – 5. 12. 2014))

Milka Matičetovega (10. 9. 1919) je že od mladih let privlačila *prvotna* besedna umetnost, tj. ljudske pesmi, pravljice, pregovori itn., česar vsega je bil še bogato deležen v domačem okolju na Krasu. Študij klasične in moderne filologije je dokončal v Padovi (1938–1943) in se po drugi svetovni vojni zaposlil v *Slovenskem etnografskem muzeju*. Po ustanovitvi *Inštituta za slovensko narodopisje pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti* leta 1951 se je na tej znanstveni ustanovi lahko odtelej prvi profesionalno posvetil izrecno slovstveni folklori. Leta 1995 je bil izvoljen za izrednega člana in leta 2001 za rednega člana II. razreda SAZU. Stoletnico njegovega rojstva želi SAZU počastiti z mednarodnim simpozijem, čigar iztočnica je pionirsko delo Milka Matičetovega. Bil je predvsem odličen terenski delavec, a je v poročilih o izjemnih mitoloških odkritjih predvsem v Režiji (Italija) oral ledino tudi na številnih teoretičnih področjih, na katerih se je rod za njim že lahko specializiral z bolj profiliranimi metodami.

Milko Matičetov kot raziskovalec slovstvene folklore pa je bil prepričan zastopnik geografsko-zgodovinske metode, v zadnjih letih ga je po zgledu ruskega akademika Nikolaja I. Tolstoja prevzela etnolingvistika. Največ svojega delovnega erosa je posvetil folklorni ustvarjalnosti Slovencev v sosednjih državah republike Slovenije.

Prva pobuda za simpozij ob bližajoči se stoletnici rojstva akademika dr. Milka Matičetovega, prvega sodelavca prof. dr. Ivana Grafenauerja in poznejšega predstojnika Inštituta za slovensko narodopisje pri (ZRC) SAZU, je bila izrečena na 11. seji II. razreda za filološke in literarne vede SAZU 11. 5. 2017 in o stališčih do nje pri navzočih članih razreda preverjena na 14. seji 16. 1. 2018, ko je bil sprejet sklep, da bo simpozij prav na obletnico rojstva, 10. 9. 2019. Na 20. seji 19. 1. 2019 in 22. seji 26. 3. 2019 so bili seznanjeni s pripravami na simpozij in v živo povabljeni k sodelovanju.

Simpozij želi prikazati razvoj stroke od prvih korakov, ko je bil zanjo dolgo odgovoren en sam raziskovalec, do njenega konstituiranja, ko se ji profesionalno posveča ekipa na Inštitutu

za slovensko narodopisje pri ZRC SAZU, in je od začetka devetdesetih let 20. stoletja del pedagoškega procesa na ljubljanski Filozofski fakulteti tako na etnologiji kot na slovenistiki, pogojno in občasno pa tudi na drugih slovenskih visokošolskih zavodih.

Uvodni del simpozija je pietetno posvečen slavljencu Milku Matičetovemu. V tem smislu je najprej na vrsti njegov nekdanji inštitutski sodelavec Mirko Ramovš, ustrezno pa spominske sledove o njem odkrivajo na terenu ali v metodologiji drugi referenti. Morda bo za koga presenečenje, da je Matičetov drugotni priimek rojenega Milka Ukmarja. Njegove prve objave so še pod tem priimkom, kdaj natančno je prevzel za priimek dedovo hišno ime. Rezijo simbolično zastopata dva referata s slovaropisno problematiko, kateri so frazeološka vprašanja in folklornih obrazcev sploh še najbližja.

Težišče simpozija je na folklornem pripovedništvu, deloma v navezavi na terensko delo in raziskave akademika Milka Matičetovega samega, deloma pa neodvisno od njega; presenetljivo ti prispevki dopolnjujoče pokrivajo južni del slovenskega ozemlja. Poleg domačih kvalificiranih strokovnjakov in strokovnjakinj z doktoratom ali znanstvenim magisterijem s slovenskih znanstvenih, visokošolskih, drugih pedagoških in medijskih ustanov, po abecedi: *Saša Babič, Kasilda Bedenk in Milena Mileva Blažič, Andreja Bezjak, Viljena Devetak, Barbara Ivančič Kutin, Janoš Ježovnik, Monika Kropelj Telban, Karin Marc Bratina, Herta Maurer-Lausegger, Mirjam Mencej, Manja Miklavc, Marjeta Pisk, Mirko Ramovš, Marija Stanonik, Maruša Stoklasa Drečnik, Matej Šekli, Anja Štefan, Breda Vidmar Mandič, Andreja Žele*, so glede na Matičetovega veliko naklonjenost rojakom v sosednjih državah s specifičnimi izkušnjami pripadnikov slovenske narodne manjšine v drugačnem okolju z drugače profiliranim znanji povabljeni v našo sredo strokovnjakinje iz Avstrije (*Herta Maurer-Lausegger, Martina Piko*), Hrvaške (*Ljiljana Marks*), Italije (*Viljena Devetak*) in Poljske (*Magdalena Kargul*).

Simpozij želi z udeležbo številnih aktivnih udeležencev na enem mestu predstaviti predmetna področja njihovih raziskav, njihove dosežke, različna, kdaj med seboj tudi polemična izhodišča, kljub temu v dobro stroki pripravljenost za sodelovanje, institucionalno in kadrovske razvejenost, ki že omogoča soočanje in preverjanje tudi generacijsko pogojenih različnih teoretičnih konceptov, osebnih strokovnih interesov in obveznosti do stroke, ki se glede na klasično disciplinsko sistematiko zaveda številnih belih lis.

Marjeta Pisk, mpisk@zrc-sazu.si

PREDVOJNI ZAPISI LJUDSKIH PESMI MILKA UKMARJA (MATIČETOVEGA)

Milko Ukmar je med letoma 1934 in 1940 zapisal 5 zvezkov raznovrstnega gradiva, ki se hrani v mapi »Milko Matičetov. Narodne pesmi 1-5, 1936–1940« hranijo kot 98 zvezek Štrekljeve zapuščine v Arhivu Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU. Podrobnejši pregled ohranjenih zvezkov (drugi in tretji zvezek sta v neurejenem stanju oz. manjkata) pokaže, da gre za zapise ljudskih pesmi ter številnih (apokrifnih) molitev, izštevank, rekov, otroških pesmi ipd., ki jih je Matičetov zbral med sošolci goriške gimnazije. Ob zapisih iz raznih krajev Primorske (predvsem s Krasa, Vipavske doline, Brd idr.) so namreč navedena imena tedanjih goriških gimnazijcev, domnevo pa dodatno potrjuje komentar, da je nekaj pesmi v rokopisno zbirko vpisal neki goriški semenišnik brez Ukmarjevega vedenja in dovoljenja.

V prispevku bo zato predstavljeno tako zapisano »narodno blago«, kot tudi Matičetovega pristop k zapisovanju ter njegova mreža informatorjev in zapisovalcev, ki so mu posredovali zbrano gradivo. Ker večina gradiva ni bila vključena v kasnejše izdaje ljudskih pesmi, bo osvetljen tudi razkorak med tem, kar je Matičetov v dijaških in študentskih letih zbral in zapisal v svoje rokopisne zvezke, in kasnejšimi izdajami ljudskih pesmi.

Andreja Žele, Andreja.Zele@ff.uni-lj.si

NA ROBU KRAŠKEGA MREŽENJA SLOVSTVENE FOLKLORE

Prispevek predstavlja in komentira nekaj slovstvenofolklornega gradiva s Pivškega (Šempeter na Krasu z okoliškimi vasmimi, imenovan kot Gornji Kras), ki ga je že pred drugo vojno zapisal in objavil Milko Matičetov. Zapisi Kako je na Pivki (1939) predstavljajo tisto najzgodnejše ukvarjanje Matičetovega s slovstveno folkloro, zato se ta njegova kratka besedilca spogledujejo s poskusi lastnega ustvarjanja. Njegovo zbiranje se zlasti vsebinsko, včasih pa tudi jezikovno, lahko lepo potrjuje in dopolnjuje z zbranimi besedili tudi drugih zgodnejših ali poznejših zbiralcev na tem vzhodnem robu Krasa. Široko zastavljena filološka izobrazba mu je, kot že mnogim slovenskim raziskovalcem in hkrati ustvarjalcem do tedaj, omogočala prepoznavati izročilno vrednost samoniklega slovstva najprej med domačimi Kraševci in hkrati tudi sporočilno večplastnost ljudskega jezika in ljudske govorice. Uspelo mu je poiskati vse žanre, od zagovorov, molitev in ugank, rekel do pravljic, pesmi in legend; v nekaterih izmed njih lahko prepoznamo značilnosti življenja določenega področja, celo konkretne ljudi, in to naredi zapis še bolj živ in še dragocenejši. Tudi način zapisa, ki je avtorsko ubesedena interpretacija slišane, bi lahko bila marsikomu navdih – izžareva živost, ki je kot življenje lahko tako vesela kot žalostna, včasih tudi malo hudomušno pikra.

S tega najbolj vzhodnega Gornjega Krasa dodajam nekaj različnih drobcev, ki se v njegovo kraško mreženje zapisovanja niso uspeli ujeti. Tako sem mu zatrjevala, da na Pivki zaradi mraza in burje nimamo ta pravih škržadov, imamo pa še živo primero »Ta suha čelestava baba je kot en škržad«. Ravno tako je še danes zaznati nekaj hudomušnega ostanka t. i. drevesnega kulta, ki se je brez praslovanskega obredja do danes ohranilo v ustnem izročilu, ko npr. za osamosvojen zaselek ali celo vas, ki nima svoje cerkve, pripomnijo »tam pri svetem grmu« ipd.

Za Milkom Matičetovim je po vsem Krasu ostalo veliko prijateljev, z njimi in za njimi pa ostaja prvinsko spoznanje, da zapis omogoča najtrajnejšo dolgoživost.

Ljiljana Marks, marks@ief.hr

MILKO MATIČETOV I MAJA BOŠKOVIĆ-STULLI: ZNANSTVENI SUPUTNICI

Milko Matičetov i Maja Bošković-Stulli bili su dva zaštitna znaka istraživanja priča i pripovijedanja šezdesetih i sedamdesetih godina 20. st. u Sloveniji i Hrvatskoj, pa i mnogo šire. I sama sam svjedočila da to nije bila samo profesionalna već i duboka ljudska, prijateljska veza dvoje sustručnjaka koji se razumiju u poslu koji dijele. Nije to bilo uvijek lako jer je istraživanje usmene proze u ostalim dijelovima Jugoslavije u to doba bilo još uvijek utonulo u romantičarska razmatranja o stvaralačkome narodnome geniju i potpuno zatvoreno za svaki dašak teorijskih strujanja koja su dopirala s kongresa na kojima su M. Matičetov i M. Bošković-Stulli sudjelovali te preko inozemnih časopisa i knjiga. Oboje su izvrsno znali njemački, onodobni jezik znanosti, što je, sigurna sam, pridonijelo njihovoj profesionalnoj afirmaciji u europskim i svjetskim znanstvenim krugovima.

Istaknut ću ovom prigodom tek nekoliko znanstvenoistraživačkih dodirnih točaka koje su podjednako obilježile struku i u Hrvatskoj i Sloveniji i čije tragove, utjecaje, odjeke i varijacije pratimo te prepoznamo i danas:

- monografska istraživanja jednoga motiva: M. Matičetov prvi piše disertaciju o jednom pripovjedačkom motivu (poslije objavljena kao knjiga *Sežgani i in prerojeni človek*), koja je izravno potakla M. Bošković-Stulli na temu njezine disertacije o nakaznome vladaru (objavljenu kao knjigu 1967. pod naslovom *Narodna predaja o vladarevoj tajni*).
- zajedno su odlučili koje će podatke sadržavati formulari za eventualni budući katalog pripovijedaka prema AT-modelu.
- gotovo jednako su pristupali terenskim istraživanjima pripovijedaka: zapisivali su (poslije snimali) izravno na terenu, uvažavali dijalekt i lokalni govor kazivača, kontekst, istraživali male, katkad zatvorene sredine (M. Matičetov, primjerice Reziju).
- strogo znanstvenim pristupom promijenili su dotadašnja istraživanja usmenih pripovijedaka.

Matej Šekli, matej.sekli@guest.arnes.si

HIŠNA IMENA V KRAJU SOLBICA/STOLVIZZA V REZIJI

V prispevku so predstavljena hišna imena ter imena hišnega gospodarja in hišne gospodinje v kraju Solbica/Stolvizza v Reziji (it. Resia) ter njihova etimološka razlaga, kar pomeni način njihovega nastanka, tj. njihov izvor, natančneje njihova prvotna oblika in prvotni pomen. Krajevni govor Solbice (točka 1 *Slovanskega lingvističnega atlasa* in točka 59 *Slovenskega lingvističnega atlasa*) gledano genetskojezikoslovno spada med vzhodne govore rezijanskega narečja severne (širše koroške) narečne ploskve slovenskega jezika. Hišna imena (*Ta-par Jürinavi*) spadajo med naselbinska zemljepisna lastna imena ter poimenujejo naseljeno ali nenaseljeno hišo s hišno številko v naselju ali delu naselja. Ime hišnega gospodarja (*Jürin*, *Jürinöw*) in ime hišne gospodinje (*Jürinawa*) sta neskupni osebni lastni imeni, družinsko ime (*Jürinavi*) je skupno osebno ime, vsa poimenujejo prebivalce posamezne hiše.

Podobno kot drugod na slovenskem jezikovnem prostoru so tudi v Reziji hišna imena v večini primerov izpeljana iz družinskega imena. Hišna imena imajo obliko predložne besedne zveze s pomensko nekoliko oslabeledim krajevnim prislovnim zaimkom **ta* 'tam' (to je t. i. alpizem po Isašenku), in predlogom **pri*'pri' ter družinskim imenom v mestniku množine (*Ta-par Jürinavi* 'tam pri Jurinovich'). Družinsko ime je najpogosteje posamostaljeni svojilni pridevnik v imenovalniku množine (*Jürinavi* 'Jurinovi'), izpeljan iz imena gospodarja/gospodinje (*Jürin*'Jurin'). Posamostaljeni svojilni pridevnik je imenotvorna podstava tudi imenom drugih članov družine ((*den*) *Jürinöw* 'Jurinov', (*na*) *Jürinawa* 'Jurinova').

Janoš Ježovnik, janos.jezovnik@zrc-sazu.si

REZIJANSKI SLOVAR JANA BAUDOINA De COURTENAYA: OD ČRNILA DO RAČUNALNIŠKEGA ZASLONA

Prispevek obravnava historiat nastajanja *Rezijanskega slovarja* Jana Baudouina de Courtenayja od zbiranja gradiva do skorajšnje objave. Poljski jezikoslovec je narečno gradivo na območju doline Rezije zbiral med večkratnimi obiski med letoma 1872 in 1893. Zaradi obsežnosti gradiva slovarja ni utegnil redigirati, temveč je rokopisno gradivo leta 1903 predal Biblioteki Akademije znanosti, od koder je bilo preneseno v Arhiv Ruske akademije znanosti. Tam ga je v 60. letih 20. stoletja znova odkril N. I. Tolstoj in leta 1966 izdal članek s poskusno redakcijo izbranih slovarskih sestavkov. Pri redakciji celotnega slovarskega gradiva so kot uredniki poleg imenovanega zatem sodelovali še M. Matičetov, A. D. Duličenko in P. Weiss. Ker sta v času od zasnove slovarskega koncepta do današnjega časa napredovali tako slovaropisna tehnika kot rezijanistika (omeniti velja predvsem standardizacijska dela nizozemskega jezikoslovca Hana Steenwijka, objavljena med leti 1994 in 2005), je bilo za končno objavo smiselno tipkopis slovarja posodobiti. Med drugim bodo iztočnice tako zapisane upoštevaje pravopisna pravila standardne rezijanščine, slovar pa bo poleg knjižne izdaje primeren tudi za objavo na svetovnem spletu. Oboje bo slovar še bolj približalo prav potomcem tistih, ki so s poljskim jezikoslovcem in kasneje akad. Matičetovim delili svojo govorico: Rezijanom.

Karin Marc Bratina, kmarcbratina@units.it

**FRAZEOLOGIJA V ZBIRKAH LJUDSKEGA SLOVSTVA MILKA
MATIČETOVEGA ALI FRAZEOLOGIJA »MED RUŠEVINAMI LJUDSKEGA
IZROČILA« SLOVENCEV V ITALIJI**

V svojem prispevku se bom osredinila na pojavnosti frazeoloških enot v folklornih pripovedih in drugem gradivu, ki ga je med Slovenci na zahodnem etničnem obrobju zbral Milko Matičetov. Popisano frazeologijo bom predstavila kot odraz materialne, družbene in duhovne kulture tamkajšnjih Slovencev, obenem pa bom posamezne frazeme uredila tudi slovarsko ter jih torej opremila z razlago in zgledom, izpisanim iz gradiva Milka Matičetovega.

Popis frazemov, ki jih prinaša folklorno in etnografsko gradivo Milka Matičetovega, mi bo v naslednji fazi služil kot usmerjevalna vprašalnica za terensko zbiranje frazeologije v slovenskih narečjih v Italiji danes.

Saša Babič, sasa.babic@zrc-sazu.si

FOLKLORNI OBRAZCI V ZBIRKAH MILKA MATIČETOVEGA

Milko Matičetov je znan predvsem po svojih zbirkah in obravnavah pripovednega izročila, folklorni obrazci, kot najkrajše folklorne oblike, pa so bili manjši del njegovega zbranega in obravnavanega gradiva. Pa vendar, tudi pregovori, uganke, zagovori so žanri, ki jih je zbral in zapustil v svojem gradivu. Nekatere od teh je raziskovalno obravnaval (predvsem v dialogu s prozo), drugi pa so nam na voljo kot gradivo, ki bo dopolnilo zbirko v arhivu ISN.

V prispevku bo predstavljeno, katere žanre folklornih obrazcev najdem v zapuščini Milka Matičetovega, na kakšen način jih je dodal svoji zbirki in morebitne obravnave teh žanrov. Predvsem pa bo pomemben del obravnave prav pregled, kolikšen del Matičetovega gradiva obsegaj prav folklorni obrazci.

Kasilda Bedenk, kasilda@bedenk.co.at; Milena Mileva Blažič, milena.blazic@guest.arnes.si

ŽIVLJENJE IN DELO TINE WAJTAVE (1900 – 1984)

Prvi del članka govori o življenju in delu režijanske pravljicarke Valentine Pielich, znane kot Tina Wajtawa. Tina se je poročila z brusačem Giovannijem Ferdinandom Negro Öjskinom, ki se je rodil v Cerknici (1889-1953). Kot vojak je sodeloval v prvi svetovni vojni in bil 1917 ranjen. Poročila sta se v Solbici 13. aprila 1921. V zakonu se jima je rodilo osem otrok.

Leta 1967 je Milko Matičetov za TV Slovenija v seriji *Pri naših pravljicarjih* posnel dokumentarni film o Tini Wajtawi. Milko Matičetov je zapisoval in/ali snemal pripovedovanje Tine Wajtawe od leta 1966 pa vse do njene smrti leta 1984. Večina njenih pravljic je še na magnetofonskih trakovih.

Rezijanske pravljice bi bilo treba vključiti v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem, jih prevesti v knjižni jezik in dodati šolski slovarček rezijanskih besed ter leksikon rezijanskih pravljичnih likov z verbalnimi in vizualnimi citati (npr. bramor, dujačesa, dujak, grdina).

Pravljice Tine Wajtawe so primerljive s pravljичnim izročilom evropskih pravljicar, npr. Dorothee Viehmann, pravljicarke bratov Grimm, Laure Gonzenbach, ki je zapisala sicilske pravljice, in podobno evropsko tradicijo. Primerjalna analiza pravljичnega tipa ATU 425 *lepotica in zver* temelji na intertekstualnosti s *Pravljico o Amorju in Psihi* Lucija Apuleja (ok. 124-180).

Milko Matičetov (1909-2014), ki je leta 1966 posnel njene (404) pravljice, je bil prepričan, da so pravljice Tini Wajtawi pomagale prenašati njene življenjske tragične dogodke, saj mu je sama nekoč dejala, »da bi šla za eno pravljico po kolenih v Benetke ter da bi zanje skočila v ogenj ali vodo« (Matičetov 1984: 328). V članku bo predstavljena tudi njena kratka biografija o Tini Wajtawi. Napisala jo je njena hčerka Gelinda Negro Öjskina (1936-), ki živi v Pordenonu in je svoj zapis (2018) s temi besedami: *Z veliko grenkobo mi je uspelo pisati o mamini preteklosti, revščini in trpljenju, ki ju je vedno skušala premagovati z veliko moči in poguma. Del mojega srca je odšel skupaj z njo.*

Mirjam Mencej, mirjam.mencej@guest.arnes.si

PRIPOVEDOVALCI ZGODB O ČAROVNIŠTVU IN NJIHOVI REPERTOARJI

Eden od najpomembnejših prispevkov Milka Matičetovega k slovenski folkloristiki je, vsaj po mojem mnenju, njegovo že zelo zgodnje zanimanje za pripovedovalce folklornih pripoved in zavedanje njihovega pomena, ki je razvidno iz mnogih njegovih razprav in televizijskih oddaj. V času, ko je v Evropi prevladovala zgodovinsko-geografska metoda, ki se je v svojem ugotavljanju življenjske poti posameznih tipov (zlasti) pravljic in rekonstrukciji njihove originalne »pra-oblike« (Ur-forme) osredotočala samo na besedila zgodb, pripovedovalce pa razumela kot nekakšne »brezimenske posode«, ki te zgodbe zgolj prenašajo dalje, je bilo zanimanje za naratorje Matičetovega, ki je sicer tudi sam sledil finski šoli, bolj izjema kot pravilo. Raziskave, ki so v ospredje postavljale pripovedovalce, so se sicer že zgodaj v 20. stoletju začele v Rusiji, na Madžarskem, manj tudi v Nemčiji, a so bile v manjšini; finska šola je v Evropi prevladovala še nekako do šestdesetih let dvajsetega stoletja, ko se je zanimanje folkloristike postopoma preneslo s teksta na pripovedovalca oziroma pevca ter kasneje tudi na kontekst pripovedovanja oziroma petja folklornih pripovedi in pesmi.

Moj prispevek se navezuje na to Matičetovega zanimanje za pripovedovalce. V njem bom predstavila tri pripovedovalce zgodb o čarovništvu in pokazala, da so v svoj repertoar – kljub temu da vsi živijo na istem območju in torej predvidoma poznajo iste zgodbe o čarovnicah – izbrali zelo različne tipe in vrste zgodb, se osredotočali na različne motive in izražali različne odnose do tematike, o kateri so pripovedovali. Končno bom skušala pokazati tudi nekatere možne razloge za njihove specifične izbore, ki se deloma navezujejo tudi na spol (pripovedovalec oz. pripovedovalka).

Magda Kargul, magdakkargul@gmail.com

PROSTOR V SLOVENSKIH IN POLJSKIH POVEDKAH O KRISTUSU IN SV. PETRU

Ko sta Kristus in sveti Peter potovala po svetu, sta obiskovala ljudi in gledala, »kako se kej narod rihta«. Težko pride določiti točen kraj, ker besedilo ne podari preveč značilnosti za obravnavo.

Prostor in nas sta univerzalna, nedoločena. Samo včasih legende o Kristusu in sv. Petru skrivajo nekaj toponimov, ki povezujejo povedke z državo, pokrajino ali mestom. Predvsem pa najdemo v njih nekaj krajev, ki so značilne za kmečko oz. domače okolje. Lahko najdem gozd, vas, reko, drevo, hišo, polje in med njimi je tudi gostilna. Ta element je zanimiv, ker ga najdemo v mnogih slovenskih in poljskih besedilih, medtem ko je npr. gozd bolj značilen za poljske legende. Če primerjamo še z drugimi žanri, najdemo sliko gostilničarjev in funkcije gostilne v vaški kulturi.

Zanimivo je, da vsekakor gostilničar ni pravi junak pripovedi. Nosilec vrednot, ki so v legendi pravo jedro žanra, je vedno Jezus Kristus, pa njegov nasprotnik je sv. Peter.

Namen pričujočega prispevka je primerjava poljskih in slovenskih variant legendnih povedk, v katerih se pojavlja gostilna. Zanima me predvsem način uporabe tistega elementa prostora v legendni povedki in kako je on povezan s funkcijo, ki jo tradicionalno ima legenda.

Breda Vidmar Mandič, breda.vidmar@guest.arnes.si

MOTIVNO-TEMATSKI PREGLED ZGODOVINSKIH POVEDK V ZBIRKI GLASOVI IN ANALIZA NJIHOVIH ŽANRSKIH KATEGORIJ V 42. KNJIGI

Recepcija žanrskega poimenovanja pripovedi se od knjige do knjige razlikuje, zato se analiza opira predvsem na tista dela, ki nedvomno kažejo žanrsko zaznavanje avtorjev, saj le-ti zbrane pripovedi poimenujejo kot zgodovinske povedke. Največkrat zasledimo pripovedi, povezane z gradovi na Slovenskem in njihovimi prebivalci. Sledijo jim povedke o drugi svetovni vojni, lokalni zgodovini, Turkih, 1. svetovni vojni, poimenovanju krajev oz. domačij, življenju med obema vojnama, naravnih posebnostih, življenju po drugi svetovni vojni, razbojnikih, gospodarskih dejavnostih v drugi polovici 19. stoletja in prvi polovici 20. stoletja, gradnji cerkva ...

Ob zgodovinskih dogodkih so temeljne kategorije zgodovinske povedke še: zgodovinske osebe, čas in prostor. Presenetljivo je odkritje, da na zgodovinske osebe v zbranem gradivu naletimo redko. Osebe obče zgodovine zgolj kot reminiscence dopolnjujejo zgodovinsko ozadje. Prav tako pripovedovalci časovni konkretizaciji ne namenjajo veliko pozornosti. Le-ta se s časovno oddaljenostjo, pripovedovalčevo neudeležbo pri dogodku in naravno komunikacijo reducira, včasih celo do popolnega umanjkanja. Nasprotno je koncept prostora močnejše izražen in se v povedkah ohranja v različnih oblikah.

Ob očitni motivno-tematski pestrosti se pojavlja vprašanje o vsebinskih mejah ter funkcijah žanra oziroma njegovem mestu v sodobni družbi, v kateri živi kot pomožni zgodovinski vir, sredstvo za lažje razumevanje domoznanstva, privlačen predmet turistične propagande in ne nazadnje tudi (enakovreden) člen pri interdisciplinarnem znanstvenem raziskovanju.

Maruša Stoklasa Drečnik, marusa.stoklasa@gess.si

TEMATSKO IN OBLIKOVNO RAZMERJE SLOVSTVENE FOLKLORE IN LITERARJENJA V ZASAVJU GLEDE NA VAŠKO IN MESTNO OKOLJE

Zasavje je v zadnjem času postalo znano po tem, da imamo (še zlasti v Trbovljah) največ kulturnikov na kvadratni meter«. Laibach, Iztok Kovač, Tanja Ribič, Orleki so le nekatere »blagovne znamke«, ki so pomagale graditi prepoznavnost našega okolja ne po onesnaževanju, obolenosti, ampak predvsem po različnih zvrsteh kulture. In vsi zapisani so črpali iz preteklosti, povezane predvsem z rudarjenjem, industrijo.

Spoznavanje preteklosti je poučno, zanimivo, koristno, saj odpira širše obzorje, s pomočjo katerega človek bolje razume sedanost in jasneje vidi prihodnost. Preteklost Zasavja je s slovstveno folkloro izredno bogata, vendar, žal, premalo raziskana. Vsekakor pa sta tematika in motivika ohranjeni tudi v sedanosti, pri že omenjenih kulturnikih, v literarjenju.

Vendar Zasavje ni samo to. Resnica sicer je, da so ravno slabi dejavniki prav tako pomagali izoblikovati podobo tega okolja, preteklost, vendar ni vse samo »kuln/kvuln« (premog). Pomisliti moramo tudi na kulturno dediščino, ki je obstajala že pred odkritjem premoga in pred začetki samega rudarjenja, se uspešno razvijala sočasno z njim, v slovstveni folklori pa se ohranila do danes. Vsekakor ne smemo zanemariti tudi dejstva, da slovstvena folklori ni le povezana, in vezana, na samo rudarjenje (knapovščino), steklarstvo (glažutarstvo), ampak moramo pri tem upoštevati tudi zaledje vasi, zaselki na obrobju mestnih središč), ki je prav tako pripomoglo k temu, da se je naša preteklost ohranila v folklornih žanrih, folklornih obrazcih ... Tako so marsikje po zasavskih okoliških vaseh (Turje, Čeče, Podmeja, Čemšenik, Kovk itd.) ohranjene povedke o vraževerju, svatovske pesmi, pesmi, povezane z letino, pregovori in zagovori.

Monika Kroje Telban, Monika@zrc-sazu.si

MILKO MATIČETOV – GLASNIK SLOVENSKE PRIPOVEDNE NESNOVNE DEDIŠČINE

V prispevku bo predstavljeno delo Milka Matičetovega, ki je obrodilo sadove na različnih področjih od etnologije do jezikoslovja, izjemno pomembno pa je bilo predvsem njegovo terensko etnografsko delo. Matičetov je začel zbirati že v mladosti v Zahodni Sloveniji, Reziji in Beneški Sloveniji, nato pa je sistematično zbiral tudi po osrednjih slovenskih pokrajinah, predvsem na Dolenjskem, Štajerskem, Gorenjskem, Koroškem in tudi v Prekmurju ter Porabju in se nazadnje vrnil v Rezijo, kjer je našel izjemno zakladnico slovstvene folklore. Snovi, ki jih je še žive našel med ljudmi in jih umestil v mednarodni pripovedni okvir, je dolga vrsta. Mnoge med njimi je objavil tudi v tujih jezikih v uglednih inozemskih revijah ter o njih poročal na mednarodnih konferencah. Vzbujele so zanimanje strokovnjakov in usmerjale njihovo pozornost na bogato izročilo Slovencev in na slovenski narod kot tak. Tako je našo stroko prav s svojimi poglobljenimi raziskavami terena in motivike dvignil na evropsko in svetovno raven in jo tudi uspešno promoviral v svetu.

Toda večina gradiva je ostala v rokopisnih zvezkih in na magnetofonskih trakovih netranskribirana, zato se bo med drugim razprava posvečala prav tem vprašanjem, kako rešiti to bogato pripovedno dediščino in jo vrniti ljudem oz. jo ustrezno strokovno umestiti na zemljevid nesnovne kulturne dediščine.

Barbara Ivančič Kutin, B.Ivancic@zrc-sazu.si

SREČANJA MILKA MATIČETOVEGA S PRAVLJIČARJEM MARINČIČEM V ZGORNJEM POSOČJU

V prispevku bo predstavljeno Matičetovega terensko delo v Zgornjem Posočju, predvsem dokumentiranje pripovedi pravljicarja Jožefa (Joze) Kravanja – Marinčiča (1876–1969) iz zaselka Vrsnik v bližini vasi Soča. To je bil izjemno nadarjen pripovedovalec z žanrsko kompleksnim in obsežnim repertoarjem, nekatere njegove pripovedi odlikuje nadpovprečna dolžina.

Pripovedovalca se starejši domači še danes spominjajo kot nekoga, ki »jih je znal povedati«. Po doslej znanih podatkih je Matičetov v obdobju 1952–1967 Marinčiča obiskal najmanj sedemkrat. V arhivu Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU je hranjenih pet preslikanih rokopisnih terenskih zvezkov, dva avdio posnetka in kratek vizualni zapis, ki je bil vključen v prvi del TV serije *Pri naših pravljicarjih* (produkcija ISN v sodelovanju z RTV, 1967). Za časa življenja je Matičetov posamično, v različnih publikacijah, objavil le štiri Marinčičeve pravljice, pozneje pa je bila objavljena še ena. V Inštitutu za slovensko narodopisje ZRC SAZU postopoma potekajo aktivnosti za knjižno izdajo tega izjemno dragocenega gradiva, ki med drugim vsebuje tudi nekaj pripovednih enot z obsceno vsebino za odraslo (moško) publiko, česar v arhivih zaradi (samo)cenzure pripovedovalca ali zapisovalca ne najdemo prav pogosto.

Anja Štefan, anja.stefan@siol.net

FOLKLORNO PRIPOVEDOVANJE KOT PREPLETANJE IZROČILA IN OSEBNE USTVARJALNOSTI

V prispevku bom podala svoje izsledke o prisotnosti ohranjanja in preoblikovanja v folklornem pripovedovanju. Raziskavo sem opravila v okviru svojega magistrskega študija in sicer z željo, da bi kot mlada pripovedovalka našla smernice za lastno delo. Zanimali so me temeljni vzvodi prenašanja slovstvene folklorne, razmerja med zvestobo predhodnemu besedilu in odstopanju od njega, razmerja med ohranjanjem in spreminjanjem. Odgovore sem iskala v gradivu, ki ga je zbral akad. dr. Milko Matičetov, točneje – v pripovedih Petra Jaklja – Smerinjekovega. Peter Jakelj – Smerinjekov je bil v svojem času najbolj nadarjen pripovedovalec v Kranjski gori in njeni okolici.

Milko Matičetov ga je našel l. 1952, do l. 1955 je zapisal 39 njegovih pripovedi, l. 1958 in l. 1962 jih je 18 posnel na magnetofonski trak, l. 1967 pa je Smerinjekov dve povedal še v televizijsko kamero. Nekatere Smerinjekove pripovedi so torej ohranjene v več različicah. Primerjanje teh različic omogoča vpogled v to, kaj je folklorni pripovedovalec od pripovedovanja do pripovedovanja ohranjal in kaj si je privoščil spremeniti.

Raziskava je razkrila spremembe na več nivojih: od preoblikovanja vsakokratne ubeseditve do spreminjanja poteka zgodbe. Izsledki so mi skozi leta pomagali in mi še vedno pomagajo iskati pot do novih uresničitvev folklornih pripovedi, odgovorno spoštljivih do izročila in hkrati usklajenih z mano kot pripovedovalko, s poslušalci in z različnimi priložnostmi, na katerih se določena pripoved znova uresničuje.

Martina Piko-Rustia, piko@ethno.at

MILKO MATIČETOV IN NJEGOV PRISPEVEK K RAZISKOVANJU PRIPOVEDNIŠTVA NA KOROŠKEM

V prispevku bodo predstavljene razprave Milka Matičetovega o pripovedništvu na Koroškem. V daljši razpravi *Kralj Matjaž v luči novega slovenskega gradiva in novih raziskavanj leta* je Milko Matičetov leta 1958 z novimi spoznanji in pripovednimi variantami dopolnil razpravo Ivana Grafenauerja o kralju Matjažu iz leta 1951.

V članku *Basmi koroških Slovencev* je Matičetov leta 1973 razpravljal o pripovednih žanrih na Koroškem in opozoril na to, da je med koroškim pripovednim gradivom le malo pravljic. Ugotavljal je, da so v zbirkah Vinka Möderndorferja in Franceta Kotnika pravljice maloštevilne in da tudi naslovi njihovih zbirk pravljic ne upoštevajo.

Edina knjiga, kjer so pravljice omenjene tudi v naslovu, je Gasparijeva in Koširjeva zbirka *Gor čez izaro – Zbirka koroških pravljic*, vendar je tudi v njej komaj četrtnina pravljic. Tudi v Šašlovem *Narodnem blagu iz Roža* je samo šest čistih pravljic. Pri gradivu v nemškem jeziku razmerje ni bistveno drugačno. Matičetov se je zato spraševal, ali je samo naključje, da imamo s Koroškega toliko povedk in tako malo pravljic?

V prispevku bo pozornost posvečena zastopanosti pravljicam na Koroškem v razmerju do drugih žanrov. Pri tem bodo upoštevane pripovedne zbirke, članki in zapisi pripovednega gradiva v 19. in 20. stoletju.

Herta Maurer-Lausegger, Herta.Lausegger@aau.at

DRABOSNJAKOV USTVARJALNI OPUS

Koroškoslovenski kmet in bukovnik Andrej Šuster Drabosnjak (1768–1825) iz Drabosinj pri Kostanjah nad Vrbo ob Vrbskem jezeru na avstrijskem Koroškem je najvidnejši predstavnik koroškega klasičnega bukovništva. Njegov ustvarjalni opus sestavljajo ljudska dramatika, ljudsko pesništvo in bukovniško ljudsko slovstvo (ljudska knjiga, apokrifni molitveniki). Pri tem gre bodisi za samostojno besedno ustvarjanje bodisi za priredbe in prevanje največkrat še neugotovljenih slovenskih in nemških besedilnih predog. Drabosnjakov jezik je neenoten. Opredelimo ga lahko kot koine, ki ga po eni strani odlikujejo njegov regionalno obarvani jezik in njegova osebna različica pravopisa (več variant), po drugi strani pa njegovo opiranje na slovensko pisno tradicijo in kulturnozgodovinsko pomembne ljudske spise (evropska kolportajna literatura). V besedilih najdemo prvine središčnoslovenskega, koroško-gorenjskega, predvsem pa njegovega domačega kostanjskega govora. Referat se osredotoča na predstavitev celovitega, doslej znanega ustvarjalnega opusa Andreja Šusterja Drabosnjaka.

V sodelovanju z Inštitutom za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU v Ljubljani (dr. Matija Ogrin) pripravlja avtorica pričujočega prispevka z Inštituta za slavistiko celovške univerze kritično izdajo Drabosnjakovega ustvarjalnega opusa. Gre za večletni projekt, ki se je začel izvajati v okviru bilateralnega znanstvenoraziskovalnega projekta z naslovom *Neznana in manj znana rokopisna in tiskana besedila starejšega slovenskega slovstva v širšem slovenskem, regionalnem avstrijskokoroškem in avstrijskem kontekstu ter implementacija rezultatov raziskav (2018–2019)*. Sistematični popis življenjskega dela Andreja Šusterja Drabosnjaka v okviru tega projekta pa je le del našega, širše zasnovanega bilateralnega programa, ki ga izvajata raziskovalni skupini iz Slovenije in Avstrije.

Manja Miklavc, manja.miklavc@gmail.com

NA LOVU ZA ZGODBAMI OZ. ZAKAJ JE VREDNO OHRANJATI SLOVSTVENO FOLKLORO: RAZMISLEK O OTROŠKI SLOVSTVENI FOLKLORI NA SLOVENSKI IN AVSTRIJSKI STRANI KOROŠKE

Spremenjene družbene in kulturne oblike vplivajo na slabše sprejemanje folklornih žanrov. V družinskem krogu je manj časa za pripovedovanje, posledično tudi za obujanje otroških spominov ter prenašanje in ohranjanje raznih *folklornih obrazcev* (izštevank, nagajivk, ugank idr.) in *folklornih pripovedi* (pravljic, povedk, anekdot itd.). V vrtcih in šolah so folklorni žanri obravnavani redkeje oz. se nanje pozablja. Prav tako je vredno razmisliti o produktivnosti dela v dvojezičnih šolskih programih, ki jih obiskujejo otroci z različnim znanjem slovenščine. Pouk se prilagaja šibkejšim, zato tisti z dobrim znanjem jezika napredujejo počasneje. Potemtakem bi bilo treba delo s tistimi, ki že nekaj znajo in bi lahko dosegli še več, nadgraditi. Na tem mestu bi se učence lahko spomnilo na vrednoto medgeneracijske povezanosti in pomembnost ohranjanja neposredne naravne komunikacije.

Moje raziskovalno delo temelji na terenskem gradivu. Kot zbirateljica sem spoznala že veliko informatorjev in prisluhnila njihovim raznolikim zgodbam. Vsako folklorno srečanje je bilo enkratno, neponovljivo. Zapisano gradivo razkriva, kakšno je (bilo) življenje v koroškem prostoru. Prebiranje tovrstnega gradiva je čudovita popotnica tudi za najmlajše, ki imajo možnost, da se seznanijo z narodovo nesnovno kulturno dediščino in izročilo predajo naprej.

Viljena Devetak, viljena@yahoo.it

POMEN POUČEVANJA SLOVSTVENE FOLKLORE, ŠEG IN NAVAD NA ŠOLAH S SLOVENSКИH UČNIM JEZIKOM V ITALIJI

Prispevek se osredotoča predvsem na pomen pripovedovanja pravljic in se navezuje na misel, ki jo je zapisal Milko Matičetov v spremni besedi v knjigi Slovenske narodne pripovedke: Dober pravljničar je umetnik, ki ti s skromnimi sredstvi svoje besedne umetnosti pričara čudovite svetove, da sam ne veš ne kdaj in ne kod. Mogoče bi v svojem prispevku tudi prebrala eno krajšo pravljico v svojem narečju in obrazložila, kako jo otroci vedno radi poslušajo in česa se vse naučijo s poslušanjem ne samo pravljic, ampak vsakršne oblike folklorne umetnosti.

Andreja Bezjak, andreja.s.bezjak@gmail.com

OHRANJANJE SLOVSTVENE FOLKLORE PRI SLOVENSKIH IZSELJENCIH V SEVERNI AMERIKI

Slovensko pripovedno izročilo med Slovenci na domačih tleh je relativno dobro dokumentirano, pri slovenskih izseljencih v Severni Ameriki pa je bilo do zdaj dokumentirano pripovedno izročilo v zveznih državah Ohio, Wisconsin, Illinois, New York, Pensilvanija in v kanadski drugi največji provinci Ontario. Z zapisom se bo za Slovence po svetu in njihove potomce trajno ohranilo vsaj to, kar je v teh časih še mogoče prestreči in še ni utonilo v pozabo.

Septembra 2018 je avtorica Andreja Bezjak nadaljevala s projektom zbiranja tradicionalnih žanrov slovstvene folklore, spominskih in življenjskih pripovedi slovenskih izseljencev – tema, s katero se je začela ukvarjati leta 2013 in ji uspešno pot začrtala v nagrajeni diplomski nalogi tri leta pozneje pod mentorstvom prof. ddr. Marije Stanonik. Projekt je sofinanciral Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Obiskala je mesta Toronto (Ontario), New York City (NY), Bethlehem (PA) in Cleveland (OH), k sodelovanju privabila 41 pripovedovalcev in zbrala približno 60 ur gradiva. Zbirala je vse žanre, in sicer s kriterijem, da se je pripoved navezovala na slovensko domovino (dogajalno ali spominsko). Dobrodošle so bile vse vrste zgodb, ki jih slovenski izseljenci pomnijo bodisi iz prve roke ali po pripovedovanju svojih staršev, sorodnikov in znancev ne glede na jezik. Avtorica bo predstavila zbrano gradivo, ki bo gotovo dragocen vir za raziskovalce v različnih humanističnih in družboslovnih strokah in bo omogočalo iskanje paralel s pripovednim gradivom, dokumentiranim v matični domovini.

Marija Stanonik, marija.stanonik@zrc-sazu.si

LABODJI SPEV MILKA MATIČETOVEGA: PESMI O ŠKRŽADIH

Po upokojitvi leta 1986 so Matičetovega osvojili škržadi. Povod za njegovo obravnavo teh pojocih žuželk je bilo pravopisno vprašanje. Užaloščen, ker ni mogel doseči, da bi slovenski pravopis sprejel pisanje škržad namesto škržata, je potrditev za svoje stališče iskal daleč v slovenski preteklosti od Alasie de Sommaripa (1607) naprej vse do današnjih dni.

O tem pričajo njegove pesniške objave v reviji *Kras*, v istrski *Fontani* in *Primorskih srečanjih*. Nazadnje je s škržadjo pravdo vstopil še v znanstveno revijo *Traditiones* (2004). Matičetov prepričljivo dokazuje svoj prav in prizadetost, ker mu niso prislunili ne jezikoslovci in ne prevajalci.

Semantično sorodna škržadja imena izhajajo iz pomenskega kroga »goreti – peči – žgati« ipd. od Korintske ožine do Vipave-Soče-Nadiže. Pri nacionalnih in regionalnih, knjižnih ali narečnih imenih za žuželko *Cicada orni* L., prevladujejo onomatopoejska, saj se skušajo približati slušnemu vtisu njegovega petja. Homerjev *tetiks* je najstarejše danes znano škržadje ime v Evropi (Iliada III, 151).

Škržadja antologija v *Primorskih srečanjih* (2000) vsebuje komentar Matičetovega k pesmim z motiviko škržada z daljnega vzhoda, Japonske, Kitajske, stare Grčije (Homer, Platon), manj naklonjene mu latinske poezije, iz romanskih jezikov, preverja njegova poimenovanja v germanskih jezikih.

Provansalski pesnik Faure je prelepo povezal najbolj slavno središče v »škržadjih pevcev« z usodo provansalskega pesnika Mistrala. Matičetov sporoča nova imena zanje iz Makedonije, Romunije, Grčije, Albanije. »Škržadja onomatopoezija pa je doma povsod, kjer te žuželke pojejo.« Nekateri evropski jeziki zanj nimajo imena, verjetno zato, ker tam tudi žuželke ni (na severu preveč hladno).

Matičetovega pesemska antologija o škržadih res razkriva njegovo umetniško žilico, po drugi strani pa je priložnost za premislek, ali ritmični način izražanja ne pomeni tudi vračanja v prvobitno jezikovno strukturo, po teoriji, da je bila pesem pred prozo.